

zaaknummer 2012 T725

Datum beslissing 10 juni 2013

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klagster,
juridisch adviseur: mr. T.W.H.M. Weller, advocaat te Eindhoven,

tegen:

[naam],
geboren op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
lid van de Congregatie van de Zusters van Barmhartigheid Maastricht.

1. De procedure

1.1 Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 24 oktober 2012.

1.2 Op 14 maart 2013 is bij de griffie een verweerschrift op het klaagschrift ingekomen van mr. R.P. Baetens, advocaat namens aangeklaagde, te Tilburg.

1.3 Op 22 april is bij de griffie een bericht met bijlagen van mr. Weller binnengekomen. Deze bijlagen bevatten een formulier toestemming gebruik melding/klacht als steunbewijs van [naam] (zaaknummer 2013 T978) tegen dezelfde aangeklaagde.

1.4 Op 24 april 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klaagster is verschenen met haar echtgenoot [naam]. Zij heeft haar standpunt toegelicht. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. Weller voornoemd.

Tevens is verschenen een vriendin van klagster, [naam].

Namens aangeklaagde is verschenen mr. Baetens voornoemd.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klaagster stelt dat zij gedurende een periode van twee jaar vrijwel dagelijks door aangeklaagde seksueel is misbruikt. Klaagster komt uit een gezin van tien kinderen, waarbij de moeder veelal ziek of overspannen was en de vader de hele dag werkte op de fabriek. De Raad voor de Kinderbescherming heeft alle kinderen uit huis geplaatst en zo kwam klaagster met zes andere kinderen uit het gezin op tienjarige leeftijd in [tehuis] in [plaats]. Klaagster verbleef van april 1966 tot 1969 in genoemd tehuis. Daarna werd zij in een pleeggezin geplaatst. Aangeklaagde was een van de dagelijks toezichthoudende en verzorgende zusters. Klaagster was ondanks haar tiende jaar nog niet zindelijk en heeft zeker tot haar dertiende levensjaar elke nacht in bed geplast. Aangeklaagde maakte elke ochtend de ronde en controleerde of je nat was. Aangeklaagde voelde dan in de onderbroek van klaagster en kneep dan hard in de blote vagina. Klaagster heeft pas achteraf beseft dat het volstrekt onnodig is om in iemands onderbroek te voelen of zij in haar bed heeft geplast. Het voelen aan het laken is immers voldoende. Klaagster is gedurende twee jaar dagelijks door aangeklaagde op deze wijze betast. Zij ziet nog steeds het schrikbeeld voor zich van de non die weer tussen de bedden doorloopt en naar je toekomt om in je blote geslacht te knijpen. Af en toe, zo heeft klaagster ter zitting nader verklaard, werd zij voor straf met een plastic broek in een klein kinderledikantje met spijltjes gelegd. Klaagster heeft dit als uiterst vernederend ervaren en het heeft klaagster ook niet geholpen om droog te blijven. Klaagster denkt dat dit ongeveer vijftien keer is voorgekomen.

2.2 Klaagster heeft lange tijd niet durven zeggen dat zij was misbruikt. Eerst na de door haar overgelegde verklaring ten behoeve van de klacht van [naam] tegen dezelfde aangeklaagde (bekend onder nummer 2011 T274) en nadat klaagster ter zitting, ter behandeling van de zaak van [naam] tegen dezelfde aangeklaagde, werd geconfronteerd met aangeklaagde, heeft zij moed verzameld om ook een klacht tegen aangeklaagde in te dienen. Klaagster verzoekt daarbij bovengenoemde zaak te laten dienen als steunbewijs, nu de Klachtencommissie op 16 januari 2012 hierin heeft geadviseerd de klacht gegrond te verklaren.

2.3 Daarnaast legt klaagster een verklaring over van [naam]. Zij heeft op 20 januari 2012 (ter zitting is dit jaar van 2011 naar 2012 door mr. Weller gecorrigeerd) verklaard dat zij van 1963 tot 1969 op hetzelfde internaat als klaagster heeft gezeten. Volgens [naam] werd door aangeklaagde ieder nacht een kind uit bed gehaald en meegenomen naar de badkamer, waarna een vreselijk geschreeuw werd gehoord. Toen [naam] eens de moed had om te gaan kijken, zag zij dat aangeklaagde tot bloedens toe in de vagina van het kind kneep en het daarna in koud water zette. Toen [naam] aangeklaagde van het kind wilde aftrekken, werd ze geslagen en het kind werd bewerkt met een kleeplaster om zo het schreeuwen te stoppen. Lange tijd heeft [naam] met een deken over haar hoofd proberen te slapen. [naam] heeft het de andere zusters verteld, maar zij werd niet geloofd. Ook is zij met de pastoor gaan praten, maar zij weet niet welk gevolg dit heeft gehad.

2.4 Voorts legt klaagster een verklaring over van haar echtgenoot, [naam]. Reeds kort na haar huwelijk in 1974 heeft klaagster hem verteld van het ondergane misbruik op [tehuis]. [Naam] heeft verklaard dat klaagster het seksueel misbruik op het internaat had verdrongen, omdat zij als zesjarige eenmalig en als negenjarige meerdere malen ook al was misbruikt. Het heeft [naam] veel pijn gedaan om te zien hoe depressief klaagster was en nog steeds is.

2.5 Zoals blijkt uit het gestelde onder 1.3 heeft klaagster ook een verklaring van [naam] overgelegd d.d. 19 april 2013, welke zaak bekend is onder nummer 2013 T978. Deze klager is door aangeklaagde verzorgd van het moment dat hij drie maanden was totdat aangeklaagde

[tehuis] verliet, toen [naam] ruim elf jaar oud was. Aangeklaagde was voor [naam] een soort moeder. [naam] heeft veel liefde van aangeklaagde gehad, maar spelenderwijs, zonder dat [naam] dit zelf doorhad, heeft aangeklaagde ook seksuele spelletjes met hem gespeeld. [naam] weet zich te herinneren dat hij aangeklaagde kusjes moest geven en gaandeweg ook haar geslacht heeft moeten likken. Ook hij werd door aangeklaagde hard in zijn kruis geknepen (boven de kleding), wanneer hij in zijn bed had geplast. [naam] sliep zeker eenmaal per maand gedurende die tien jaar bij aangeklaagde in bed. [naam] neemt het aangeklaagde nog kwalijk dat zij zo plotseling uit zijn leven is verdwenen. Hij weet nog goed dat hij op de chambrette van aangeklaagde moest komen en dat zij zei: “mama is erg stout geweest, ik zie het niet meer zitten, ik denk dat ik ga uittreden”. Kort daarna is aangeklaagde vertrokken.

2.6 Het misbruik heeft voor klaagster grote gevolgen gehad. Zij is gedurende haar leven altijd angstig (geweest) en heeft naar vrijwel iedereen een groot wantrouwen gehad. Regelmatig heeft klaagster de neiging tot zelfdoding gehad. Klaagster is voor haar depressieve klachten zes jaar onder behandeling van een psychiater geweest en ook nu nog slijkt zij antidepressiva.

Het doet klaagster pijn dat aangeklaagde tot nu toe alles ontkent, terwijl er nu zeker vier vrouwen zijn die kunnen getuigen van het seksueel misbruik door aangeklaagde.

2.7 Klaagster hoopt dat met deze klachtenprocedure oprecht en werkelijk erkend wordt wat haar is aangedaan. Klaagster verzoekt de Klachtencommissie dan ook te adviseren haar klacht gegrond te verklaren en maatregelen tegen aangeklaagde te adviseren, die tot oprechte excuses zullen leiden.

3. Het verweer (zakelijk weergegeven)

3.1 Mr. Baetens voornoemd voert namens aangeklaagde de verdediging en zal ook de van de Congregatie afkomstige informatie hierin verwerken.

3.2 Mr. Baetens stelt voorop dat aangeklaagde nadrukkelijk en ten stelligste de door klaagster aan haar verweten gedragingen ontkent. Tot verdriet en ontzetting van aangeklaagde heeft de Klachtencommissie geadviseerd de klacht van [naam] gegrond te verklaren. De, onder anderen door deze klaagster, overgelegde verklaringen waren daarbij kennelijk maatgevend.

Echter, de Klachtencommissie heeft bij een andere klacht tegen aangeklaagde, zoals die is ingediend door [naam], een broer van voornoemde [naam], geadviseerd de klacht niet gegrond te verklaren, omdat onvoldoende aannemelijk was geworden dat aangeklaagde de verweten handelingen had gepleegd.

Mr. Baetens plaatst voorts vraagtekens bij de verklaring van klaagster, dat zij in een eerdere instantie bij de mondelinge behandeling van de klacht van [naam] het te vernederend zou hebben gevonden om te vertellen dat aangeklaagde ook bij haar in haar geslachtsdeel zou hebben geknepen. Klaagster vond het blijkbaar niet te vernederend om te spreken over het slapen in het kleine spijlenbedje met een luier aan.

Voorts betwist aangeklaagde dat zij de gehele door klaagster genoemde periode van 1966 tot 1969 werkzaam is geweest in [tehuis]. Aangeklaagde werkte van [maand] [jaar] tot half [maand] [jaar] in [tehuis]. Aangeklaagde is toen vertrokken om werkzaamheden te verrichten in het kinderkuis te [plaats] en daarna om van de tweede helft van 1968 tot de tweede helft van 1969 een studie voor gezinshulp te volgen in [plaats]. De verklaringen aangaande de

studie zijn overgelegd. Na voltooiing van haar studie werkte aangeklaagde vanaf [maand] [jaar] tot [datum] weer in [tehuis].

Volgens aangeklaagde heeft klaagster overigens geslapen op een slaapzaal die niet onder háár toezicht stond. Aangeklaagde kwam slechts bij hoge uitzondering op een ander slaapzaal. Bovendien kan klaagster het verhaal van het kinderbedje niet anders verklaren dan een verwrongen jeugdherinnering. Op de slaapzaal van de meisjes stonden helemaal geen kinderbedjes.

Volgens mr. Baetens is klaagster, zeker na de eerdere mondelinge behandeling van de klacht van [naam], dermate ontdaan van de vijandigheid en het verbale geweld van de aanwezigen rond de toenmalige klaagster, dat zij zich niet in staat acht nogmaals een dergelijke mondelinge behandeling bij te wonen.

3.3 Zuster [naam], generaal overste van de Congregatie van de Zusters van Barmhartigheid, heeft tegenover mr. Baetens verklaard, dat deze klacht haar zeer heeft getroffen en verbaasd. Over het functioneren van aangeklaagde zijn nooit negatieve opmerkingen gemaakt en zij stond in hoog aanzien bij de medezusters in [plaats]. Aangeklaagde heeft van 1971 tot 2006 ononderbroken gefunctioneerd als gezinsverzorgster in de omgeving van [plaats] en uit die periode zijn evenmin negatieve zaken over aangeklaagde bekend geworden. De generaal overste heeft haar behoefte uitgesproken aan een objectief advies van de Klachtencommissie, dat gebaseerd is op een gedegen onderzoek van deze klacht.

3.4 Ter zitting heeft mr. Baetens een verklaring, gedateerd 2 juni 2012, overgelegd van soeur [naam], Soeurs de la Miséricorde te Bruyères, waarin zij verklaart dat klaagster van 1967 tot 1969 in het zusterhuis in [plaats], [land] heeft gewoond en dat zij in deze periode de zorg had voor een groep kinderen, terwijl zij daarnaast in [plaats] een cursus volgde voor gezinsverzorgster, waarvoor zij –vide het overgelegde diploma- op [datum] het diploma heeft ontvangen.

Daarnaast heeft mr. Baetens een verklaring overgelegd van [instelling] te [plaats], waarin [naam], Directeur [instelling], verklaart dat klaagster gedurende de sessies in het jaar 1968 en 1969 met goed gevolg de lessen voor gezinsverzorgster heeft gevolgd.

4. Reactie op het verweer

4.1 Mr. Weller heeft ter zitting aangegeven zich niet te kunnen vinden in de gang van zaken. Terwijl klaagster met al haar emoties ter zitting verschijnt en alle bewijzen en verklaringen moet aandragen, blijft aangeklaagde, ook na eerdere gegrondverklaring in een andere zaak met betrekking tot seksueel misbruik, alles ontkennen en voelt zij zich te broos om ter zitting te verschijnen. Die indruk had mr. Weller niet van aangeklaagde tijdens de behandeling van een vorige zaak.

Mr. Weller preciseert de periode nader, naar aanleiding van de verklaring van [instelling], waarin het misbruik moet hebben plaatsgevonden. Het misbruik moet volgens mr. Weller hebben plaatsgevonden in de periode van 1 januari 1967 tot oktober 1968. In [maand] [jaar] is aangeklaagde als getuige verhoord na een incident op de slaapzaal met een jongetje. Waarschijnlijk is dat de aanleiding voor klaagster geweest om naar [land] af te reizen.

4.2 De vriendin van klaagster en slachtoffer van aangeklaagde, [naam] voornoemd, heeft ter zitting verklaard dat zij ervan overtuigd is dat aangeklaagde zeker van juni 1967 tot oktober 1968 in [plaats] dienst heeft gedaan.

4.3 Klaagster heeft nader verklaard dat ook haar zussen [naam] en [naam] kunnen getuigen dat er wel degelijk ledikantjes stonden op de slaapzaal. De slaapzaal van aangeklaagde bestond uit twee delen met de chambrette van aangeklaagde in het midden. Zo kon aangeklaagde alles in de gaten houden als zij de gordijntjes van haar chambrette open deed. In het begin sliep klaagster aan de linker kant van de zaal, waar ook de drie ledikantjes stonden, daarna verhuisde klaagster naar het rechtergedeelte. Alleen wanneer zij voor straf in het ledikantje moest, ging zij weer naar het linker gedeelte.

4.4 Voorts worden door mr. Weller de verklaringen overgelegd van [naam] en [naam], zoals zij deze ten behoeve van de behandeling van de zaak van [naam] voornoemd hebben ingediend. Zij hebben beiden verklaard over de gewelddadigheden die aangeklaagde ten aanzien van de jonge kinderen pleegde, terwijl zij beiden in dezelfde tijd werkzaam waren in het kindertehuis. Zij hebben met name verklaard over het incident met het jongetje van drie à vier jaar, dat door aangeklaagde hard op zijn rug was getrapt.

4.4 De voorzitter van de Klachtencommissie heeft mr. Baetens ter zitting verzocht nadere informatie te verschaffen omtrent de inhoud van de cursus die aangeklaagde heeft gevolgd, met name over de duur en de frequentie. Bovendien heeft de voorzitter verzocht om de originele persoonsgegevens dan wel archiefgegevens uit de periode van 1967 tot 1969.

4.5 Op 1 mei 2013 heeft mr. Baetens, bij brief d.d. 29 april 2013, de voorzitter nader bericht. Aangeklaagde heeft verklaard dat zij destijds in verband met haar opleiding te [plaats] verbleef in het congregatiehuis te [plaats], maar dat zij in die periode niet is uitgeschreven uit [plaats], omdat haar verblijf in [land] slechts van tijdelijk aard was. [Naam] voornoemd heeft laten weten dat haar verklaring d.d. 2 juni 2013 deels is gebaseerd op de in haar administratie aanwezige afschriften van het getuigschrift (zoals ook overgelegd), maar voor het overige is gebaseerd op haar eigen herinnering. [Naam] beschikt niet over stukken, waarmee zij objectief kan aantonen, dat aangeklaagde reeds in 1967 naar [plaats]/ [plaats] is gekomen, aldus mr. Baetens. De algemeen overste heeft verklaard dat er van aangeklaagde helaas geen persoonsdossier (meer) aanwezig is.

4.6 Op 29 april 2013, ingekomen op 2 mei 2013, heeft mr. Weller gegevens overgelegd uit het handmatig archief van het bevolkingsregister van de gemeente [plaats]. Uit deze brief blijkt dat aangeklaagde van [dag] [maand] 1963 tot [dag] [maand] 1971 heeft ingeschreven gestaan op het adres van [tehuis]. Deze mededeling is voorzien van een officiële stempel en handtekening.

5. De beoordeling

5.1 Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

5.2 Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure. Naar het oordeel van de Klachtencommissie is het knippen in iemands geslachtsdeel, zoals door klaagster gesteld, een handeling en/of gedraging die door een buitenstaander objectief gezien en redelijkerwijs kan worden geduid als ongewenste, seksueel getinte handeling of gedraging. Evenals in de zaak onder nummer 2011 T518, vindt de Klachtencommissie in deze zaak goede grond om te oordelen dat deze handelingen kunnen en moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure.

5.3 Vervolgens dient de Klachtencommissie te oordelen of de gedragingen zoals in de klacht omschreven, aannemelijk moeten worden geacht. De Klachtencommissie heeft bij haar advies het volgende in aanmerking genomen.

Er zijn ongeveer vijfenveertig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. De Klachtencommissie betreurt het dat aangeklaagde niet is verschenen en niet persoonlijk een reactie heeft gegeven op hetgeen door klaagster is gesteld. Mr. Baetens heeft namens aangeklaagde bestreden dat het seksueel misbruik heeft plaatsgevonden. Naar het oordeel van de Klachtencommissie heeft klaagster haar verhaal op authentieke wijze en met veel details verteld. Zo heeft klaagster uitgebreid verteld over de indeling van de slaapzaal en de chambrette van aangeklaagde. Daarnaast heeft klaagster de angst van iedere ochtend weer beschreven, wanneer aangeklaagde door de slaapzaal liep om haar controle uit te voeren.

Naar het oordeel van de Klachtencommissie vindt klaagster voor de door haar aangedragen feiten voldoende steunbewijs in de verklaringen van [naam] en [naam] voornoemd, die beiden eveneens hebben verklaard over het knippen in het geslachtsdeel door aangeklaagde. Ook de echtgenoot van klaagster heeft verklaard dat klaagster hem al vlak na hun huwelijk heeft verteld over het seksueel misbruik op [tehuis]. De Klachtencommissie acht derhalve aannemelijk dat de gebeurtenissen hebben plaatsgevonden.

Tenslotte dient door de Klachtencommissie te worden beoordeeld in welke periode het misbruik heeft kunnen plaatsvinden.

Mr. Weller heeft ter zitting aangevoerd dat het misbruik moet hebben plaatsgevonden in ieder geval van 1 januari 1967 tot oktober 1968. Mr. Baetens heeft zich verweerd en gesteld dat aangeklaagde van 1967 tot 1969 in [plaats] verbleef. Zoals uit bovenstaande blijkt, hebben beide raadslieden daartoe argumenten aangevoerd en verklaringen overgelegd.

De Klachtencommissie stelt vast dat

- de heer [naam] heeft verklaard dat hij tot elf en een half jaar door aangeklaagde is verzorgd, derhalve tot midden 1968;
- [naam] en [naam] beiden hebben verklaard dat aangeklaagde hoofdzuster [naam] mede verving omstreeks 1968;
- mevrouw Janssen ter zitting heeft verklaard dat aangeklaagde zeker van juni 1967 tot oktober 1968 in [plaats] verbleef;
- de verklaring van [naam] is gegrond op het door aangeklaagde behaalde diploma in juni 1969 en op het geheugen van [naam];
- aangeklaagde onafgebroken heeft ingeschreven gestaan van [dag] [maand] 1963 tot [dag] [maand] 1971 in de gemeente [plaats].

Op grond van vorenstaande is de Klachtencommissie van oordeel dat voldoende aannemelijk kan worden geacht dat aangeklaagde van 1 januari 1967 tot oktober 1968 werkzaam in [tehuis] is geweest. Het door mr. Baetens aangevoerde bewijs acht de Klachtencommissie onvoldoende. Dit bewijs immers is gebaseerd op het geheugen van [naam], die daarbij steun

vindt in het in juni 1969 behaalde diploma. De Klachtencommissie acht het zeer wel aannemelijk dat aangeklaagde oktober 1968 tijdelijk is vertrokken naar [plaats].

Gelet op bovenstaande overwegingen, stelt de Klachtencommissie ten aanzien van het gestelde seksueel misbruik vast, dat voldoende aannemelijk is geworden dat aangeklaagde de handelingen heeft gepleegd in de periode van 1 januari 1967 tot oktober 1968, en wel vrijwel dagelijks. De Klachtencommissie zal dan ook adviseren de klacht gegrond te verklaren.

5.4 Het behoeft geen betoog dat aangeklaagde misbruik heeft gemaakt van haar gezag en dat dit is gebeurd in een relatie met een kind dat afhankelijk van haar was. De Klachtencommissie acht zulks hoogst kwalijk. Klaagster was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas twaalf jaar oud. Aangeklaagde was voor haar iemand, die voor haar zou moeten zorgen en in wie zij vertrouwen moest kunnen stellen.

5.5 De Klachtencommissie gaat ervan uit dat, wanneer de klacht gegrond wordt verklaard, aangeklaagde het leed van klaagster zal erkennen en oprecht spijt zal betuigen. Wellicht kan zulks bijdragen aan vermindering van het leed.

5.6 Klaagster heeft niet om een financiële vergoeding gevraagd. De Klachtencommissie wijst klaagster erop dat, bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager, zij zich voor het verkrijgen van schadevergoeding kan wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Zusters van Barmhartigheid Maastricht de klacht gegrond te verklaren en zich in te spannen te doen wat in haar macht ligt om het leed van klaagster te verzachten.

Dit advies is vastgesteld op 10 juni 2013 door mr. C.C. de Rijke-Maas, voorzitter, zr. J.G.M. Verwijs, O. Praem en drs. Th.M. Bronzwaer, leden, bijgestaan door mr. I.C.T.M. Jongens-Manders, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klaagster verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klaagster schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die zij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.